

A költő és a könyvtárosok

A több mint fél évszázada Miskolcon élő Serfőző Simon a város és Borsod-Abaúj-Zemplén megye legismertebb költője. Hivatalos felmérés ezt ugyan nem bizonyítja, de hogyna lenne az, hiszen 1965 óta részt vesz a város és a megye irodalmi életében – mint szerző, mint szerkesztő, mint kiadóvezető. Az itt élő, valamiképpen ide kötődő írók, költők közül ő dicsekedhetne a legmagasabb kitüntetésekkel, állami elismerésekkel, de nem dicsekszik, sőt, kifejezetten halk szavú, csendes hangú, bár határozottan fogalmazó személyiség. Amikor idén megkapta a Kossuth-díjat, és sorra keresték fel a hírlapírók, tévé- és rádióriporterek, hogy munkásságáról és a díj fogadtatásáról kérdezzék, ő előbb azokról az itt élt pályatársairól emlékezett meg, akik szerinte szintén megérdemelték volna az elismerést. A miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár munkatársai először a könyvtárban gratuláltak a díjhoz, hiszen gyakran megfordul itt a költő, de gondoskodtak arról is, hogy méltó ünnepségen köszönthessék a városban élő olvasói, tisztelői, pályatársai. A Múzsák Kertje Alapítvánnyal összefogva *Serfőző Simontól, Serfőző Simonról* címmel irodalmi műsort rendeztek tiszteletére a Miskolci Nemzeti Színházban, ahol a színpadkép is a könyvtárat, az írók és olvasóik legjellemzőbb találkozási helyét idézte.

Serfőző Simont miskolci költőként szoktuk emlegetni, hiszen életének jelentős része ehhez a városhoz kötődik, bár Zagyvarékaszon született, a falu közelében lévő tanyán nőtt fel, és írásainak jelentős része is az ott szerzett élményekből táplálkozik. Leggyakrabban a szülőföldjüket elhagyni kényszerült, ingázásra, otthontalanságra ítélt emberekért emeli fel szavát. Leginkább a vidék pusztulása, a magyarság jövője, nyelvünk romlása foglalkoztatja. „*Szólni s nem is akármit, ez az én dolgom*” – fogalmazta meg feladatát a költő.

Serfőző Simont helyi szerzőként tartja számon a szolnoki Verseyhy Ferenc Könyvtár is, hiszen szülőhelye Jász-Nagykun-Szolnok megyében van, Szolnokon járt iskolába, első versei a *Szolnoki Néplapban* jelentek meg, egy ideig dolgozott is abban a szerkesztőségben. A költő ma is Zagyvarékasra jár haza, mert ott tud igazán nyugodtan írni, alkotni. A szülőföldjéhez való ragaszkodását mutatja, hogy népi előadásra alkalmas dramatikus műveket írt az ott élők számára. A község fennállásának 650. évfordulójára készült az 1997-ben bemutatott *Át az időn* című eseményjáték, és a 2000-ben előadott *Jövőlátó*, amelynek fő cselekményszála István királyt és korát idézi, egy másik eseménysor pedig a magyar történelem néhány jellegzetes képét villantja fel.

Serfőző Simon 2012 óta Zagyvarékas díszpolgára. Miskolcon 2011-ben kapta meg a Pro Urbe-díjat, előtte többször neki ítélték Miskolc város irodalmi díját. A szakmai

elismerések – a Radnóti-, a Szabó Lőrinc-, a József Attila-, a Kölcsey-, az Arany János-díj, a Balassi Bálint-emlékkard – mellett 1994-ben megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend tiszti keresztjét, 2012-ben a Magyar Érdemrend középkeresztjét, és az idén – a Magyar Írószövetség és Miskolc város többszöri felterjesztése után – a Kossuth-díjat.

Serfőző Simon a katonaság után, 1965-ben került Miskolcra, tehát amikor 1966-ban a Szépirodalmi Kiadó gondozásában megjelent első verseskötete, a *Hozzátok jöttem*, már ebben a városban élt. Évekig az itteni irodalmi lap, a *Napjaink* szerkesztőségében dolgozott, 1968 és 1975 között a versrovat vezetője, 1975-től pedig a lap szerkesztője volt. A *Napjaink* megszűnése után a *Holnap* alapító főszerkesztője lett, részt vett az *Új Holnap* szerkesztőségének munkájában is. Állandó résztvevője – kuratóriumi elnöke, előadója, hallgatója – a Tokaji Írótábornak. A miskolci székhelyű *Felsőmagyarország Kiadó*t 1993 óta vezeti, 1995-től szerkeszti a Tokaji Írótábor tanácskozásainak anyagát közreadó köteteket. Tagja a Magyar Írószövetségnek, 1982-ben lett az írószövetség észak-magyarországi titkára, majd 2011-ben az elnöke, 1986 óta a Magyar Írószövetség választmányi tagja. A *Napjaink* versrovat-vezetőjeként, majd szerkesztőjeként nagyon sok fiatal író, költőt indított el a pályán. Így jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy Miskolcot számon tartsák a hazai irodalmi életben. Erre az időszakra esik két országos szinten is jegyzett irodalmi csoportosulás, a Hetek és a Kilencek megalakulása. Költészetük kibontakozásához nagy mértékben hozzájárult az itteni folyóirat. Később, 1990-től, a *Holnap* főszerkesztőjeként, amikor már nagyobb befolyása volt a lap egészére, azért dolgozott, hogy a lapban hangsúlyosan jelen legyenek a vidéki Magyarország gondjai. Nemzeti szellemiségű folyóiratot kívánt szerkeszteni. Arra törekedett, hogy ne legyen kirekesztő a lap, minden irodalmi irányzatnak helye volt benne, bár azok a szerzők kaptak nagyobb teret, akik hasonlóan gondolkodtak a világ dolgairól, mint ő. A *Holnap* megszűnése, illetve átalakulása után a *Felsőmagyarország Kiadó* vezetőjeként igyekezett továbbhaladni azon az úton, amelyet a *Holnap* főszerkesztőjeként kijelölt. Hosszú lenne felsorolni, milyen sok értékes könyvet jelentetett meg a kiadó. De mindenképpen figyelmet érdemel a Kiss Gy. Csaba irodalomtörténnel közösen szerkesztett két sorozatuk, a *Felföldi Kincsesár* és a *Felsőmagyarországi Minerva*. E könyvek ennek a vidéknek az irodalomtörténeti szempontból is kuriózumnak számító kincsei.

A Miskolcon élő írók, költők közül Serfőző Simon az egyetlen, aki tagja a Magyar Művészeti Akadémiának. Az akadémiai székfoglaló előadását – 2014. május 16-án – *Versék és hátterük* címmel tartotta meg. Arra kereste a választ, hogy művei milyen környezetben gyökereznek, milyen emlékekhez kötődnek. Beszélt a XX. század borzalmairól, a háborúk pusztításáról, a falvak lakóinak megnyomorításáról, az erőszakos tévesztésekről, a kitelepítésekről, az ingázásra ítélt falusiak otthontalanságáról, a magyar vidék pusztulásáról. A laudációt tartó Jánosi Zoltán irodalomtörténész is kiemelte Serfőző Simon ragaszkodását szülőföldjéhez, a sorsközösség vállalását övével, sorsát „példázatosnak” nevezte. *„A költő annak – a »fényes szellők«' utáni – nemzedéknek a tagja, amelyik komolyan merete venni a jelszavakban köréjük mázolt szabadságot. Ezért lett sorsa sorozatos elszigetelés, partra vetett élet: a sokaságból kilábolót, a »nép fiát« a népre mutogató hatalom fékezte meg újra meg újra sorsrívében. Nemzedékét a fiatalon s megroppantott lélekkel halálba menők nemzedékeként jegyezheti az idő. B. Nagy László, Soós Imre, Kamondy László, Gerehyes Endre, Szabó István, Hajnóczy Péter, Ratkó József sorsa várta őt is, de szívósságával és dacával kitérítette a gengszter-kezeket, és megőrizte eleven vonásait és pillantásait a jövőnek. Még kiadót is alapít – a számos folyóirat-szerkesztés és irodalmi*

tisztelegviselés mellett – a másik Magyarország szavát örökítve papírra a kuruc szelekkel körbeülett Felső-Magyarországon. Tekintete történelmi tanulságot üzen, pillantása az elmúlt félszázad honi történetében: a helyét, reményeit kereső vidéki Magyarországé” – fogalmazta meg Jánosi Zoltán, aki vállalta a költő következő kötetének szerkesztését, és természetesen azt is, hogy ő írja az utószót. Serfőző Simon legújabb könyve, az összes verseit tartalmazó *Arcunk az égen* – a tervek szerint– 2016 második felében jelenik meg az Antológia Kiadónál.

A Kossuth-díjas költő tiszteletére szervezett színházi-könyvtári irodalmi est végén is Jánosi Zoltán méltatta Serfőző Simon munkásságát, a város nevében pedig Kiss Gábor alpolgármester köszöntötte a költőt.

Serfőző Simont természetesen leginkább költőként emlegetjük, pedig írt prózai műveket, regényt, elbeszéléseket, sőt drámákat is, ezek közül kettőt, az *Othontalanok* és a *Rémhírvivők* című színpadi művét a Miskolci Nemzeti Színház is bemutatta. De ő is első-sorban költőnek tartja magát, bár ha felvetődik a kérdés, hogy melyik az ő valódi műfaja, azt szokta mondani: minden téma kiválasztja a maga műfaját. Amikor pedig másokkal is megosztja alkotásait, a megjelenésükkel el is engedi műveit, és azok tovább élnek. Ezt bizonyította ez a tiszteletére rendezett *Serfőző Simontól, Serfőző Simonról* című műsor is. Kocsis Csaba énekmondó előadásában két megzenésített Serfőző-vers is dallá lett. A versmondóknak, Balázs Istvánnak és Koncz Károly Györgynek köszönhetően újabb hangsúlyokkal, lehetséges olvasatokkal gyarapodtak a költemények; a két színész, Szabó Irén és Szatmári György által felolvasott elemzések, kritikarészletek pedig abban segítettek, hogy megismerjük a költő munkásságával kapcsolatos szakmai véleményeket. Az előadás talán legemlékezetesebb percei azok voltak, amikor Ren Domonkos, a Fazekas Utcai Általános Iskola II. osztályos tanulója felolvasott egy részletet a *Gyermekidő* című Serfőző-regényből. A tanyán felnőtt szerző múltidézése mellett benne volt ebben az előadásban a városban élő gyermek rácsodálkozása az időben és térben is távoli világra, de érződött a mai kisdíák tisztelete a művész iránt.

A költő és a könyvtár kapcsolatát bizonyítja, hogy a színházban tartott köszöntő másnapján – április 14-én, a könyvtárosok világnapján – Serfőző Simon Kossuth- és József Attila-díjas költő mondott emlékbeszédet a Hernádi Istvánné, a volt Miskolci Városi Könyvtár egykori igazgatója tiszteletére készült emléktábla avatóünnepségén a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár Szabó Lőrinc Könyvtárának udvarán. Ez a múltidézés is a könyvtár, a könyvtárosok és a költő együttműködésének szép példáit idézte: a könyvbemutatókat, az egykori hatalommal, a szigorú politikai szempontokkal is szembe menő, a valódi értékeket felismerő és az olvasók számára megmutató könyvtárosok munkájának jelentőségét.

Serfőző Simon évtizedek óta makacsul harcol egy fokozatosan lepusztuló világ megmentéséért. Pedig tudja: „*a versekkel közvetlenül nem lehet batni a világban végbemenő folyamatokra*” – fogalmazta meg a vers értelmét kereső kérdésünkre válaszolva. De azt is elmondta: „*muszáj beszélniünk azokról az áldatlan állapotokról, amelyekkel naponta szembesülünk. Nem futamodhatunk meg a bajok számbavétele elől, mindenkori felelőssége ez az írástudóknak. Bármennyire csökken is a versek, s általában az irodalom iránti érdeklődés, a szellemi élet nem állhat meg. A műveknek meg kell születniük...*” – És el kell juttatni az olvasókhoz!

Filip Gabriella